

درس نهم

«نام آوران دیروز، امروز، فردا»

آموختنی‌ها

۱. حس علاقمندی به مشاهد و مطالعاتی سرگذشت آن‌ها
۲. آشنایی با برخی شهدای هستمائی
۳. کاربرد جمله‌های گسترش یافته
۴. کاربرد علائم نگارشی
۵. نوشتن متن با روش «مقایسه»
۶. آشنایی با هوشنگ ابتهاج

جعبه کلمات

کلمات مترادف

رشید: دلیر	نمید: طلوع کرد، درخشید
بلند قامت	خوش نما: زیبا
میرساد: نرسید	افزودن: بیش‌تر
نواحی: جمع ناحیه	خجسته: مبارک، فرخنده
سپیده دم: بامداد	خرم: سرسبز
خیره شدن: نگاه طولانی به یک چیز	تحویل دادن: دادن یک چیز
بهر روزی: نیک بختی	کزین: که از این
فناوری: مهارت - تکنولوژی	معاصر: در ۱۰۰ سال اخیر - هم دوره
کشمکش: دعوا	انشاءالله: اگر خدا بخواهد، اگر ایزد بخواهد

کلمات متضاد

دوستان = دشمنان	گرفتار = آزاد
آیندگان = گذشتگان	تاریکی = روشنی
جنگ = صلح	
بلندترین = کوتاهترین	

کلمات هم‌خانواده

منظم، نظم - نامنظم	معاصر، عصر
مزامعت، زحمت - مزاحمت	رشید، رسته
مانع، موانع - ممانع	
شجاع، شجاعت	

از قدیم افرادی مانند «شهید دکتر مصطفی چمران» بوده‌اند که نام و یادشان توجه همه را جلب کرده و همه با احترام و قدرشناسی از آن‌ها یاد می‌کنند. از این دسته افراد در حال حاضر هم وجود دارند، مثل «شهید مصطفی احمدی روشن» و حتماً در آینده هم از وجود چنین افرادی بی‌بهره نخواهیم بود. این‌ها کسانی هستند که نامشان اقتدار و افتخار آفریده و موجب سربلندی، عزت و افتخار هستند. ما باید بکوشیم تا رهرو راه آن‌ها باشیم و با مطالعه زندگی‌شان، برای خود الگوی مناسب انتخاب کنیم.

بخوان و بدان

کاربرد جملات گسترش‌یافته

★ گاهی برای اینکه اطلاعات کامل‌تر و بهتری به شنونده یا خواننده بدهیم، باید در جمله‌های گسترش یافته، به بیان جزئیات و توصیف بیش‌تر پردازیم.

برنا: درنا جان، امروز من از یک نمایشگاه دیدن کردم.

درنا: کدام نمایشگاه؟ چه قسمتی؟ اصلاً نمایشگاه چیست؟

برنا: امروز از نمایشگاه کتاب کودک، غرفه‌ی نویسندگان جوان دیدن کردم.

درنا: حالا درست شد. وقتی جمله را گسترش دادی و نمایشگاه را بیش‌تر توصیف کردی، اطلاعات کامل‌تری به من دادی. کاملاً متوجه منظورت شدم.

مقایسه‌ی متن‌ها

درنا: من دیروز درباره‌ی «مادر بزرگ»، یک متن نوشتم. اما صبح هر چه گشتم آن را پیدا نکردم. برای همین امروز، متن دیگری

درباره‌ی «مادر بزرگ»، نوشتم. اما ظهر که از مدرسه برگشتم آن را پیدا کردم. ولی بعضی چیزها در این دو متن باهم فرق می‌کرد.

برنا: بیا هر دو متن را کنار هم بگذاریم و مقایسه کنیم و ببینیم که چه شباهت‌ها و چه تفاوت‌هایی دارند. هر متن چند جمله دارد و

کدام جمله‌ها سؤالی (؟) و یا تعجبی و عاطفی (!) است؟

ساختن ترکیب‌های جدید با افزودن پیشوند یا پسوند به واژه‌های درس به افزایش دقت و دامنه‌ی لغات شما کمک می‌کند.
چهار کلمه با پسوند یا پیشوند (با - بی - مند - هم - دوست) بساز و با یکی از آن‌ها به دلخواه جمله بساز.

بی ادب   با هنر   نرولنده   وطن دوست

لسی نه در زمان درس دادن معلم صحبت می‌کنه بسیار بی ادب است.

تمرین

۱ با وصل کردن هر یک از کلمه‌های زیر و ترکیب آن‌ها، واژه‌ی جدید بساز و بنویس.

گذار: چیزی گذاشتی و قرار دادنی

گزار: به جا آوردن - انجام دادن

سپاس   گزار   سپاس
تخم   گزار   تخم
نماز   گزار   نماز

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آن‌ها را بنویس.

- الف: «فاسازی در سخن، جزء دانش زبانی است.»
- ب: منظور از «نام آوران امروز، بچه‌های ما هستید.»
- پ: راه حق، راه رستگاری و پیروزی است.
- ت: علامت «،» در وسط جمله برای تعجب می‌آید.

۳ واژه‌ها را ترکیب کن و کلمه‌ی جدید بساز و در جاهای خالی بنویس.

کتاب   بیان   خدا
مند   دانش
فروشی   گل
گون   حافظی
خوش

کتاب فروشی   خدا حافظی
دانشمند   صلح لورن
فروش بیان   صلح فروشی

۴ با خواندن جمله‌های زیر، در جاهای خالی علامت نگارشی مناسب بگذار.

من با خنده گفتم (۵) «پدربزرگ! پس یک کیسه هم به من بدهید» (۶) تا بر سر تقسیم گردوها (۷) جنگی پیش نیاید (۸)

۵ بخش مشخص شده در هر کلمه، نشانه چیست؟ در جای خالی بنویس.

لحنش

لحن او

گوشه‌ای

لب گرسنه

خانه‌هایمان

خانه‌های ما

۶ جدول را کامل کن.

الف: ریشه‌ی کلمه‌ی «منظم»

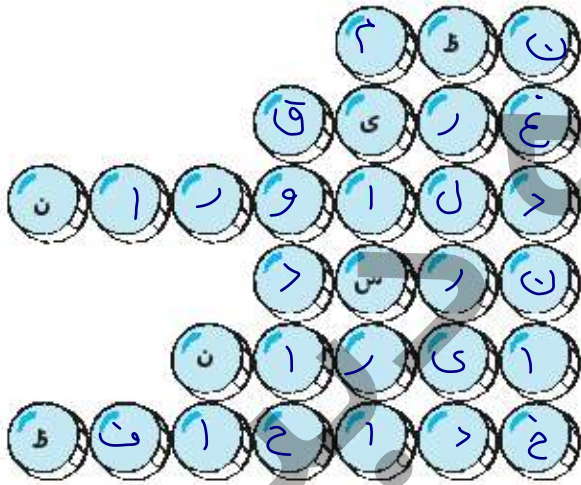
ب: هم‌خانواده‌ی کلمه‌ی «غرق»

پ: جمع کلمه‌ی «دلاور»

ت: مترادف کلمه‌ی «مرساد»

ث: سرای امید

ج: مخالف «سلام»

۷ بیت‌های شعر «سرای امید» را کامل کن.

الف: ای ایران، غمت مرساد

ب: راه ما راه حق، راه بهروزی

پ: یادگار خون ماستغان ای بهار

جاویدان شله تو باد

اتحاد اتحاد در مذ سیروزی است

ای بهار تازه چادوان شکفته باد
در این مین

۸ مانند نمونه پاسخ بده و جدول را کامل کن.

کلمه	ترکیب	جمله
رنگارنگ	رنگ + ا + رنگ	خروس پره‌های رنگارنگ و زیبایش را تکان داد.
لبالب	لب + ا + لب	لبالب لبالب آب <u>داست</u>
تنگانگ	تنگ + ا + تنگ	دانش <u>آخروان</u> ، <u>رقابتی تنگانت</u> را <u>بست</u>

کلمات زیر را طبقه‌بندی کن و در جای مناسب بنویس.

گلگون - چمن - بهار - شکفته باد - خوش رفتار - منظم - تلفن - می‌رفت - فرهنگ - چیده شده بود

فعل	شکفته باد - می‌رفت - چیده شده بود
اسم	چمن - بهار - تلفن - فرهنگ
صفت	گلگون - خوش رفتار - منظم

جمله‌های زیر را گسترش بده.

الف: ایران وطن ماست. ایران زیبا و بهار و وطن دوست دایم و مریز ما ست.

ب: ما پیروز هستیم با آحاد، جنگ‌های سخت و طاقت فرسا بالخورهای دیر پیروز هستیم.

پ: بهار آمد! بهار سی از زمستان سخت و طولانی و طاقت فرسا آمد!

یک متن مقایسه‌ای در سه بند درباره‌ی مدرسه‌های دیروز، امروز و فردا، بنویس.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

با توجه به سوالات داده شده، گزینه‌ی مناسب را مشخص کن.

الف: منظور از «بادگار خون عاشقان، چبست»؟

(۴) صلح و آزادی

(۳) شکوه شادی

(۲) راه حق

(۱) بهار عاشقان

ب: در بیت روبه‌رو قافیه کدام است؟ «ایران ای سرای امید / بر بامت سپیده دمید»

(۴) بر بامت - ای ایران

(۳) امید - دمید

(۲) ایران - امید

(۱) سرای - سپیده

پ: کدام گزینه با توجه به جمله زیر نادرست است؟

گاهی افزودن ..... نوشته را گویاتر و گیراتر می‌کند.

(۴) بیان داستان

(۳) بیان موقعیت

(۲) بیان مکان

(۱) بیان زمان

ت: لملای کدام گزینه نادرست است؟

(۴) ورق - ان شاء ا...

(۳) صحبت - مزاحمتان

(۲) تهسین آمیز - ناما و ران

(۱) مهمان‌دار - سپاس‌گزار

ث: منظور از کلمه‌ی مشخص شده در «سپیده‌ی ما گلگون است»، چبست؟

(۴) به رنگ رنگین‌کمان

(۳) به رنگ گل‌های زیبا

(۲) به رنگ سفید

(۱) به رنگ گل سرخ (خون‌شهدا)

ج: علامت‌های نگارشی به کار رفته در کدام گزینه درست نیست؟

(۱) هر کدام در گوشه‌ای از کتاب‌فروشی سرگرم تملشا و خواندن بخش‌هایی از کتاب شدیم.

(۲) ناگزیر، کتابم را بستم و به آقای فرهنگ تحویل دادم.

(۳) چه کسانی این همه کتاب را می‌خوانند؟

(۴) تو چه گل سرخ زیبایی هستی!

متن زیر را بخوان و به سوالات پاسخ بده.

۱۲

«مورچه‌ها کلّ تابستان راه زمستانی می‌اندیشند.»

این مسئله خیلی مهم است. نمی‌توان ساده‌لوح بود و گمان کرد تابستان برای همیشه ماندگار است. پس مورچه‌ها وسط تابستان در حال جمع‌آوری غذای زمستانشان هستند. آینده‌نگری اصل مهمی است و باید در تابستان فکر طوفان را هم کرد. باید هم‌چنان که از آفتاب روشن لذت می‌برید، به فکر سنگ و صخره هم باشید.

(ادامه دارد ...)

الف: چرا نباید ماندگاری تابستان را باور کرد؟

چون باید در تابستان به فکر آیدن زمستان باشیم

ب: پیام داستان را در یک جمله بنویس.

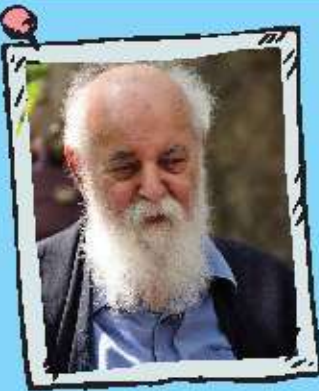
باید آینده‌نگر باشیم و به هم حید فکر کنیم.

پ: اصل مهم، داستان چیست؟

آینده‌نگری

ت: تو چگونه می‌اندیشی؟ زمستانی یا تابستانی؟ توضیح بده.

هوشنگ ابتهاج

هوشنگ ابتهاج (هـ . الف . سایه): امیر هوشنگ ابتهاج، شاعر ایرانی اسفند سال ۱۳۰۶ در رشت متولد شد. او کودکی اش را در رشت گذراند و دوران دبیرستان به تهران آمد. ابتهاج از همان جوانی سرودن شعر را آغاز کرد و با موسیقی آشنا شد. او همواره دانش آموزی خود آموخته بوده و سراسر زندگی اش را وقف خواندن و سرودن کرده است. او در حال حاضر به همراه خانواده اش در شهر کلن آلمان زندگی می کند و گاهی به ایران سفر می کند.

خودارزیابی

نیاز به تلاش	قابل قبول	خوب	خیلی خوب	
☐	☐	☐	☐	به مطالعه ی سرگذشت مشاهیر ایرانی علاقمند شدم.
☐	☐	☐	☐	با برخی شهدای هسته ای آشنا شدم.
☐	☐	☐	☐	می توانم جملات کوتاه را گسترش بدهم.
☐	☐	☐	☐	کلمات جدید درس را صحیح می نویسم.
☐	☐	☐	☐	از طریق مقایسه کردن می توانم متن بنویسم.

